

Sygn. akt II Ca 293/14

POSTANOWIENIE

Dnia 9 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Marek Boniecki**

Sędziowie: **SSO Teresa Strojnowska (spr.)**

SSO Rafał Adamczyk

Protokolant: protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 9 maja 2014 r. sprawy

z wniosku (...) S.A. w K.

z udziałem J. K. (1) i Skarbu Państwa - Starosty Powiatowego w K.

o zasiedzenie służebności

na skutek apelacji uczestniczki J. K. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 23 grudnia 2013 r., sygn. akt VIII Ns 991/12

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **przyznać od Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Kielcach na rzecz adwokat J. G. z Kancelarii Adwokackiej w K. kwotę 369 (trzysta sześćdziesiąt dziewięć) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej uczestniczce J. K. (1) z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;**

3. **zasądzić od J. K. (1) na rzecz (...) S.A. w K. kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 293/14

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 grudnia 2013 roku K.sygn. akt VIII Ns 991/12 w sprawie z wniosku (...) S.A. w K. z udziałem J. K. (1), Skarbu Państwa – Starosty Powiatowego w K. o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, Sąd Rejonowy w Kielcach stwierdził, że Skarb Państwa na nieruchomości, położonej w miejscowości L.gmina M., oznaczonej nr (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach Wydziale VI Ksiąg Wieczystych urządzona jest księga wieczysta (...), nabył przez zasiedzenie z dniem 21 maja 1982r. nieodpłatną służebność przesyłu, polegającą na: 1.przeprowadzeniu linii elektroenergetycznej 220 kV relacji P.-R.(poprzednio relacji N.-R.i G.-N.) przez obciążoną nieruchomość gruntową, pasem gruntu o szerokości 15,20 m, wyznaczonym przez punkty (...)o powierzchni 0,0833 ha, na mapie sporządzonej przez geodetę uprawnionego J. K. (2)i przyjętej

do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego Starostwa Powiatowego w K.w dniu 25 listopada 2013r. za numerem (...) - (...)i stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia, 2.zapewnieniu każdoczesnemu właścicielowi linii elektroenergetycznej prawa dostępu, przechodu i przejazdu przez obciążoną nieruchomość w celu przesyłu energii elektrycznej linią elektroenergetyczną 220 kV relacji P.-R.oraz dokonywania kontroli, przeglądów, konserwacji, modernizacji, usuwania awarii, naprawy i wymiany słupa linii elektroenergetycznej, przewodów linii elektroenergetycznej, lub innych niezbędnych elementów linii elektroenergetycznej, przechodzącej przez działkę nr (...)oraz eksploatacji tej linii – w pasie technologicznym o szerokości 50 m, wyznaczonym przez punkty (...) o powierzchni 0,2739 ha, na opisanej wyżej mapie, w tym dokonywania wycinki drzew i krzewów rosnących w pasie technologicznym linii, w sposób niezbędny do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego korzystania z linii (pkt I); oraz orzekł o kosztach postępowania (pkt II, III, IV).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych:

Uczestniczka J. K. (1)jest obecnie właścicielką nieruchomości położonej w L.gmina M., oznaczonej jako działka nr (...), na podstawie umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 17 grudnia 1985r. od swojej matki A. M., która z kolei nabyła jej własność w trybie ustawy z dnia 26 października 1971r. o uregulowaniu gospodarstw rolnych. Przez nieruchomość uczestniczki, ukośnie przebiega przesyłowa linia elektroenergetyczna o napięciu 220 kV, zawieszona na kratowych słupach stalowych. Jeden z takich słupów, oznaczony nr (...), znajduje się na działce uczestniczki. Pas gruntu zajętego przez w/w opisaną linię elektroenergetyczną ma szerokość 15,20 m, wyznaczony przez punkty nr (...)o powierzchni 0,0833 ha, przedstawiony na mapie sporządzonej przez geodetę uprawnionego J. K. (2), Powyższa linia elektroenergetyczna przebiega w pasie technologicznym (wycinki leśnej) o szerokości 50 metrów (po 25 m od osi linii z każdej strony), wyznaczonym punktami nr (...) o powierzchni 0,2739 ha, a przedstawionym na opisanej mapie, sporządzonej przez geodetę uprawnionego J. K. (2).

W dniu 5 listopada 1970r. Zakłady (...), złożył wniosek o wydanie zezwolenia na budowę linii elektrycznej, w oparciu o decyzję o lokalizacji szczegółowej nr (...)z dnia 26 czerwca 1970r., wydanej przez (...)w K.. Na podstawie decyzji z dnia 5 grudnia 1970r. w oparciu o przepis art.35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, (...)w K.zezwoliło Zakładom (...), na wybudowanie napowietrznej linii elektrycznej 220 kV na odcinku G.-N., przez nieruchomości położone w miejscowościach C., W., D., M.a należące do osób fizycznych. Analogiczna decyzja dotycząca budowy linii elektroenergetycznej G.-N.przez nieruchomości położone na terenie R., G., C., P., została wydana w dniu 7 stycznia 1971r. przez (...)w B., także w oparciu o decyzję o lokalizacji szczegółowej z dnia 26 czerwca 1970r. Przedmiotowa linia elektroenergetyczna, według wykazu właścicieli i użytkowników gruntów z dnia 21 czerwca 1970r., miała przebiegać między innymi nad działką położoną w L., oznaczoną nr (...), a stanowiącą wówczas, według w/w wykazu, własność J. M.s.J.(pozycja (...)wykazu). Linia ta była budowana w latach 1971-1972 i oddana do użytku w dniu 20 maja 1972r. W ramach jej budowy na działce nr (...)posadowiono słup, oznaczony nr (...), na którym rozpięto linię elektroenergetyczną przebiegającą ukośnie przez działkę nr (...). Działka nr (...)znajduje się w kompleksie leśnym, dlatego też konieczne było dokonanie wycinki lasu. Po oddaniu tej linii przesyłany był prąd, linia była sprawna. W czasie jej eksploatacji, okresowo, średnio co pięć lat, dokonywano przeglądu terenu nad którym przebiegała linia elektroenergetyczna i w razie potrzeby wycinano drzewa, krzewy, zagrażające bezpiecznemu przesyłowi prądu, wykonywano prace konserwacyjne, polegające min. na wymianie uszkodzonych izolatorów, uzupełniano brakujące kątowniki na słupach, sporządzano pomiary uziemień, W celu wykonania tych prac, pracownicy Zakładu (...)wchodzili na grunty, nad którymi przebiegała linia elektroenergetyczna, znajdowały się słupy stalowe, w tym także na działkę nr (...). Przedmiotowa linia była eksploatowana i utrzymywana w stanie sprawności przez kolejne państwowe przedsiębiorstwa energetyczne, powstające w następstwie przekształceń, ostatnio od 2007r. przez (...) S.A.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił min. w oparciu o dokumenty, których autentyczność nie była kwestionowana, zeznania świadków K. K. (k.171), K. J. (k.172), opinię biegłego G. M. (k214 i n., k.251-252, k.255), biegłego J. K. (2) w formie mapy przedstawiającej przebieg linii elektroenergetycznej przez działkę nr (...).

Przedstawiony materiał dowodowy w sposób wystarczający zdaniem sądu, wskazywał na to, że przez działkę nr (...), stanowiącą obecnie własność uczestniczki, ukośnie pasem gruntu o szerokości 15,20 m, wyznaczonym przez

punkty (...)o powierzchni 0,0933 ha, przebiega przesyłowa linia elektroenergetyczna o napięciu 22 kV, rozpięta na stalowych słupach, z których jeden o nr(...)jest posadowiony na działce uczestniczki. Przedmiotowa linia elektroenergetyczna przebiega w pasie technologicznym (wycinki leśnej) o szerokości 50 m (po 25 m od osi linii z każdej strony), wyznaczonym przez punkty (...). Urządzenia te, także słupek stalowy nr (...), powstały w czasie budowy w latach 1971-1972 obecnie relacji P.-R.i były użytkowane przez przedsiębiorstwa państwowe. Wybudowana linia i urządzenia energetyczne były wykorzystywane przez poprzedników prawnych wnioskodawcy w ten sposób, że przesyłany był prąd, eksploatowane urządzenia utrzymywane były w sprawności, w ten sposób, że upoważnieni pracownicy przedsiębiorstw państwowych dokonywali przeglądu linii i urządzeń, wycinki drzew i krzewów w pasie technologicznym, także na działce uczestniczki.

Takie posiadanie urządzeń energetycznych, korzystanie z gruntu, na którym były posadowione, było posiadaniem w rozumieniu art.352 k.c. i mogło prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej służebności przesyłu, w okresie przed wejściem w życie art.305¹ – art.205⁴ k.c. W okresie do 1 lutego 1989r. osoba prawna mająca status państwowej osoby prawnej, nie mogła nabyć, także w drodze zasiedzenia, własności nieruchomości ani ograniczonych praw rzeczowych. Oznacza to, że w okresie do 1 lutego 1989r., kiedy to obowiązywał art.128 k.c., wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, to Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe, był posiadaczem urządzeń przesyłowych i cudzej nieruchomości. Zatem korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu, prowadzące do jej zasiedzenia przed dniem 1 lutego 1989r. stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa.

Jak wynika z ustalonego przez sąd stanu faktycznego, to Skarb Państwa poprzez przedsiębiorstwo państwowe – Zakłady (...), a następnie Zakład (...), dokonał inwestycji polegającej na budowie linii elektroenergetycznej relacji P.-R. w ten sposób, że przeprowadził tę linię min. przez nieruchomość uczestniczki i umieścił na niej jeden słupek stalowy, a następnie korzystał z nieruchomości w ten sposób, że pracownicy przedsiębiorstwa państwowego wchodził i wjeżdżał na działkę nr (...) w celu dokonania przeglądu samej linii, słupa stalowego, kontroli konserwacji urządzeń, usuwania awarii, czy naprawy samego słupa itp. Ponadto pracownicy przedsiębiorstwa państwowego dokonywali okresowych wycinek drzew i krzewów na działce uczestniczki w pasie technologicznym linii o szerokości 50 m. Sąd nie uwzględnił zarzutu uczestniczki o braku posiadania, dlatego że, ani ona ani jej poprzednik prawny - ojciec, nikogo nie widzieli na tej działce, a złożona przez wnioskodawcę dokumentacja prac naprawczych, konserwacyjnych przedmiotowej linii obejmuje okres po 2000r. W tym zakresie sąd oparł się na opinii biegłego z zakresu elektrotechniki i elektroenergetyki, G. M., który stwierdził, że prace konserwacyjne, eksploatacyjne oględziny, obchody, także okresowa wycinka drzew i krzewów, musiały być wykonywane, o czym świadczy stan pasa technologicznego, nie zarośniętego, a przecież przedmiotowa linia przebiega przez nad działką nr (...), znajdującą się w kompleksie leśnym, jest cały czas sprawna od czasu oddania jej do eksploatacji tj. od początku lat 70-tych. Niewątpliwie zdaniem sądu, Skarb Państwa korzystał z nieruchomości uczestniczki w zakresie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, a zatem w sposób prowadzący do jej zasiedzenia.

Jako początek biegu zasiedzenia sąd przyjął datę przekazania przedmiotowej linii do użytkowania, co miało miejsce w dniu 20 maja 1972r. Z pewnością już wówczas na działce nr (...)znajdował się stalowy słupek, a nad działką przebiegała linia elektroenergetyczna. Posiadanie to było posiadaniem w dobrej wierze, ponieważ inwestycja została wykonana na podstawie decyzji administracyjnych: o lokalizacji szczegółowej nr (...)z dnia 26 czerwca 1970r., wydanej przez (...)w K.oraz na podstawie decyzji z dnia 5 grudnia 1970r. (...)w K.wydanej w parciu o przepis art.35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, zezwalającej Zakładom (...), na wybudowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej, przebiegającej także nad działką nr (...), a także wskazującej, iż osobom upoważnionym przez Zakłady (...), przysługuje prawo dostępu do przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich eksploatacją i konserwacją. A więc Skarb Państwa działał na podstawie decyzji wydanych przez właściwe organy na podstawie obowiązujących wówczas przepisów i mógł pozostawać w przekonaniu, że w zakresie posiadania służebności nie narusza cudzego prawa.

Sąd nie uwzględnił także zarzutu uczestniczki, jakoby ze względów politycznych, nie mogła sprzeciwić się takiemu przebiegowi linii napowietrznej i wystąpić z roszczeniem, ponieważ nie wykazała, aby podejmowała w tym celu jakiegokolwiek działania i aby one okazały się bezskuteczne.

Apelację od pkt I powyższego postanowienia wniosła uczestniczka J. K. (1) i zarzuciła:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art.305¹ k.c.- art.305⁴ k.c., art.292 k.c. i art.172 k.c. przez niesłuszne uznanie, że w okolicznościach sprawy jest dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia nieodpłatnej służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu i zaliczenie wnioskodawcy na poczet okresu niezbędnego do zasiedzenia prawa odpowiadającego służebności przesyłu, czasu jaki ze spornej nieruchomości rzekomo korzystano od 21 maja 1971r., czyli przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu, w sytuacji, gdy termin początkowy od którego należy liczyć bieg zasiedzenia, powinien być liczony dopiero od dnia 3 sierpnia 2008r., - od wejścia w życie przepisów o służebności przesyłu,

- naruszenie przepisów prawa procesowego w tym art.227 k.p.c. i art.233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych z materiałem dowodowym sprawy i dokonanie ustaleń faktycznych z przekroczeniem swobodnej oceny dowodów, polegających na dowolnym uznaniu, że Skarb Państwa władał przedmiotową częścią nieruchomości, należąca do poprzedników prawnych uczestniczki J. K. (1) od zakończenia budowy linii elektroenergetycznej i przekazania jej do eksploatacji z dniem 20 maja 1971r., a uczestniczka i jej poprzednicy nie podjęli działań prawnych zmierzających do zablokowania budowy linii a tym samym wykazania, że nastąpiło zawieszenie lub przerwanie biegu zasiedzenia, w sytuacji gdy rodzice uczestniczki i ona sama, o takiej budowie nie wiedzieli, nie byli stronami postępowania administracyjnego, toczącego się w sprawie budowy linii i urządzeń przesyłowych, nie dawali zgody na wejście na swój grunt, a przedstawiciele zakładu energetycznego przez te wszystkie lata nie wykonywali prac konserwatorskich i porządkujących w lesie uczestniczki na działce nr (...). W poprzednio obowiązującym systemie ustrojowym i prawnym uczestniczka i jej poprzednicy nie mogli sprzeciwić się istniejącym urządzeniom, a wnioskodawcę będącego dysponentem urządzeń służących do przesyłu energii oraz wszystkie przedsięwzięcia energetyczne, traktowali za dzierżyciela a nie samoistnego posiadacza.

Zdaniem uczestniczki, datą początkową, od której mógłby być liczony bieg terminu zasiedzenia, jest data 3 sierpnia 2008r., z którą weszły w życie wprowadzone do kodeksu cywilnego przepisy o zasiedzeniu służebności przesyłu tj. art.305¹ k.c. – art.305⁴ k.c., skoro w okresie przyjętego przez sąd biegu zasiedzenia, nie istniała instytucja prawna służebności przesyłu, nie można uznać, istnienia posiadania w odpowiadającym jej zakresie.

Nieprawidłowe jest także przyjęcie przez sąd jako daty pewnej - początku biegu zasiedzenia na dzień 20 maja 1972r., skoro sam sąd przyznał, że nie można było dokładnie ustalić, kiedy nastąpiło posadowienie urządzeń elektroenergetycznych na działce nr (...).

Również, zdaniem skarżącej, błędnie sąd nie uwzględnił zeznań uczestniczki, że poprzedni właściciele działki nr (...) – rodzice uczestniczki nie wiedzieli o budowie linii napowietrznej, także nad ich działką, nie byli stroną postępowania administracyjnego, a kiedy zorientowali się, że na ich działce znajdują się urządzenia elektroenergetyczne posadowione bez ich wiedzy i zgody, w obowiązującym wówczas ustroju nie mogli się temu sprzeciwić. Zdaniem uczestniczki operator sieci po jej wybudowaniu, nie wykonywał żadnych prac związanych z eksploatacją, konserwacją, w szczególności nie dokonywał żadnej wycinki drzew i krzewów na działce nr (...), aż dopiero od początku 2000r.

Podnosząc powyższe zarzuty uczestniczka wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku oraz o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wnioskodawca w odpowiedzi na apelację wniosł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, uznając za błędne i bezpodstawne zarzuty podniesione w apelacji.

W szczególności wbrew zarzutom apelacji, sąd nie naruszył przepisów prawa materialnego, ponieważ utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza możliwość zasiedzenia przed dniem 3 sierpnia 2008r. służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Posiadanie przez poprzedników prawnych wnioskodawcy-przedsiębiorstwa państwowe, urzędzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, było posiadaniem w rozumieniu art.352 k.c. i mogło prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu. W wykazie stanowiącym załącznik do decyzji z dnia 6 stycznia 1971r. widnieje pod pozycją (...) nazwisko J. M.s.J., tj. ojciec uczestniczki, jako właściciel działki nr (...). W tamtych latach wieś L.należała do gromady P.i powiatu B..

Nie wykazała również uczestniczka aby przed 1989r. podejmowała działania w zakresie dopuszczalnych wówczas środków prawnych w celu usunięcia istniejącej linii napowietrznej albo też aby występowała z innymi roszczeniami.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja jest w bezzasadna i podlega oddaleniu.

Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń, trafnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego w granicach określonych art.233 § 1 k.p.c., zastosował prawidłowo przepisy prawa materialnego. które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne,

Wbrew zarzutom apelującej, sąd trafnie przyjął, że w okolicznościach sprawy dopuszczalne jest nabycie z dniem 21 maja 1981r. przez Skarb Państwa w drodze zasiedzenia nieodpłatnej służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, szczegółowo opisanej w pkt I postanowienia, przyjmując jako początek biegu zasiedzenia datę 20 maja 1972r., tj. datę oddania do użytku wybudowanej i urządzonej linii elektroenergetycznej, przebiegającej min. przez działkę uczestniczki oraz, że posiadanie to było posiadaniem samoistnym w dobrej wierze.

Uszło uwadze uczestniczki, że sąd „nie doliczył na rzecz wnioskodawcy okresu posiadania sprzed 3 sierpnia 2008r.”, ponieważ wnioski o nabycie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, nie dotyczył wnioskodawcy, lecz Skarbu Państwa, gdyż termin zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, upłynął w okresie przed dniem 1 lutego 1989r., a więc w czasie obowiązywania zasady tzw. jednolitej własności państwowej.

Należy bowiem zaznaczyć, że zgodnie z tą zasadą, państwowe osoby prawne (w tym przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa, jako jedyne dysponenta własności państwowej. Dlatego też skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym czasie przez przedsiębiorstwo państwowe w odniesieniu do nieruchomości mogły powstać na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa (por. post. SN z 09.05.2003r., V CK 24/03, niepubl.). Konsekwentnie dotyczy to także posiadania przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art.352 k.c.).

Dla stwierdzenia nabycia przez zasiedzenie na rzecz Skarbu Państwa służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu nie ma znaczenia, że nieruchomość posiadały kolejno różne jednostki państwowe i żadna z nich nie była posiadaczem przez okres wymagany do nabycia własności przez zasiedzenie. Istotne jest jedynie, aby łączny okres posiadania przez te podmioty był wystarczający do zasiedzenia przez Skarb Państwa (por. uchw. SN z 22.10.2009r., III CSK 3809, Lex nr 553699).

W okresie od 20 maja 1972r. do 20 maja 1982r. przedmiotowa linia elektroenergetyczna była w posiadaniu i wykorzystywana przez różne przedsiębiorstwa państwowe: w latach 1972-1976 przez przedsiębiorstwo państwowe - Zakład (...), w latach 1976-1993 przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...), dlatego też sąd, zgodnie z wnioskiem uznając, że poprzednicy prawni wnioskodawcy – przedsiębiorstwa państwowe, będąc samoistnymi posiadaczami w dobrej wierze służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, nie nabyli tej służebności na swoją rzecz, lecz nabywcą jej w drodze zasiedzenia został Skarb Państwa.

Nie ma racji uczestniczka, że skoro instytucja służebności przesyłu została wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008r., to nie było możliwe nabycie przez zasiedzenie przed tą datą takiej służebności.

Rozdział III Kodeksu cywilnego pod nazwą „Służebność przesyłu” obejmujący przepisy art.305¹ - 305⁴ k.c., dodany ustawą z dnia 30 maja 2008r. – o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz.731), która weszła w życie 3 sierpnia 2008r., dotyczy wprowadzonej do porządku prawnego ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności przesyłu, ustanawianej na rzecz przedsiębiorców przesyłowych, którzy zamierzają „wybudować urządzenia przesyłowe” lub „których własność stanowią urządzenia, o których mowa w art.49 §1 k.c.”.

Służebność przesyłu uregulowana została w art.305¹ k.c., który stanowi, że nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, służące do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz inne urządzenia podobne, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń.

Służebność gruntowa i służebność przesyłu są prawami na rzeczy cudzej. Posiadanie służebności przesyłu polega na faktycznym korzystaniu z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu (art.352 §1 k.c.).

Konstrukcja prawna służebności przesyłu, wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008r., została ukształtowana z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która konsekwentnie przyjmowała możliwość ustanowienia, ale także i zasiedzenia służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na danej nieruchomości urządzeń przesyłowych, przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej.

Zgodnie z utrwalonym już orzecnictwem Sądu Najwyższego przed wejściem w życie przepisów art.305¹ k.c. – 305⁴ k.c., tj. przed 3 sierpnia 2008r. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, w przypadku jej posiadania przez przedsiębiorstwa państwowe w sposób i w okresie prowadzącym do zasiedzenia (por. post SN z 09.05.2003r., V CK 24/03, niepubl., post. SN z 10.07.2008r., III CSK 73/08, z 16.10.2009r., II CSK 103/09).

Zatem w odniesieniu do służebności przesyłu można rozróżnić dwie konstrukcje: służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która mogła zostać nabyta przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008r. w oparciu art.145 k.c. i art.292 k.c. oraz służebność przesyłu od 3 sierpnia 2008r. na podstawie art.305¹ k.c. i n. Obydwa te prawa mają analogiczną treść, pełnią te same funkcje, odmienna jest jednak ich podstawa prawna i nie można ich utożsamiać.

Powołane orzeczenia Sądu Najwyższego ale także i późniejsze, potwierdzają jednoznacznie, że przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego osobnej regulacji służebności przesyłu, tj. przed 3 sierpnia 2008r., możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, na rzecz Skarbu Państwa, jeśli zostały spełnione, przewidziane dla zasiedzenia, przesłanki. (por. uchw. SN z 22.10.2009r., III CZP 70/09, OSNC 2010/5/64). Dlatego też zarzut uczestniczki, jakoby przed dniem 3 sierpnia 2008r. nie mogło dojść do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, jest nietrafny.

Służebność odpowiadająca służebności przesyłu może zostać nabyta przez zasiedzenie wówczas, gdy posiadanie polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Fakt wybudowania linii energetycznej, przebiegającej przez teren leśny, min także. przez działkę stanowiącą obecnie własność uczestniczki, posadowienie na niej jednego stalowego kratowego słupa, wynika z dokumentów min. (protokół odbioru technicznego linii i przekazanie jej do eksploatacji – k.41-44, dokumentacja fotograficzna – k.275).

Nie ma jednak racji skarżąca, że poprzednicy prawni wnioskodawcy, którzy wybudowali linię elektroenergetyczną i związane z nią urządzenia w postaci min. kratowanych słupów stalowych, na których rozpięta była przedmiotowa linia, nie eksploatowali tej linii, nie wykonywali prac zapewniających utrzymanie linii i urządzeń w celu zapewnienia sprawności. Dowodem na to nie może być jedynie przekonanie, że jeśli rodzice uczestniczki jako poprzedni właściciele, ani sama uczestniczka, nie widzieli pracowników przedsiębiorstwa energetycznego, wykonujących na ich działce, jakieś prace i czynności, to oznacza, że nie posiadali linii i urządzeń, a zatem nie mogli nabyć przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Fakt wybudowania przez poprzedników prawnych wnioskodawcy, przedsiębiorstwa państwowe, linii przesyłowej, rozciągniętej na stalowych kratowych słupach, z których jeden posadowiony jest na działce uczestniczki i przesyłanie energii, świadczy o istnieniu woli posiadania nieruchomości w sposób odpowiadający posiadaniu przez właściciela. Uczestniczka nie obaliła domniemania posiadania samoistnego, uregulowanego w art.339 k.c.

Dostarczanie przez przedsiębiorstwo państwowe energetyczne energii elektrycznej, budowa i konserwacja urządzeń do tego służących, stanowiło wykonywanie zadań gospodarczych państwa, było więc działaniem w ramach „dominium”, a nie „imperium”, zatem Skarb Państwa może być uznany za posiadacza tych urządzeń oraz nieruchomości, na których się znajdują, w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu (por. post. SN z 13.10.2011r., V CSK 502/10, Lex nr 1096048, z 17.12.2008r., I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15).

Nie została przez uczestniczkę podważona przede wszystkim okoliczność, iż linia na tej trasie była eksploatowana, że przesyłano nią energię elektryczną. Według twierdzeń wnioskodawcy przedmiotowa linia energetyczna od czasu jej powstania i przekazania do eksploatacji tj. od 20 maja 1972r. jest czynna i sprawna, wykorzystywana do przesyłu energii do dziś. Jak wynika z opinii biegłego G. M.d/s. elektrotechniki i elektroenergetyki, przedmiotowa linia elektroenergetyczna 220 kV jako inwestycja planu centralnego, biegnie z rejonu G.k/S.w okolice N.k/K., z przeznaczeniem wykonania silnego elektroenergetycznego połączenia przemysłowego rejonu „(...)” w G.z kompleksem przemysłu cementowo-wapiennego (...)w N.k/K.. Przedmiotowa linia na odcinku N.–R., przechodząca ukośnie w terenie leśnym, w tym także przez działkę uczestniczki nr (...), była budowana w latach 1971-1972r, przyjęta do eksploatacji na podstawie protokołu z dnia 20 maja 1972r. Od tego czasu pracuje aż do dziś. Biegły jednoznacznie stwierdził, że chociaż brak jest dokumentów potwierdzających wykonanie na trasie przebiegu linii w okresie do 2000r. prac konserwacyjnych, to skoro linia od czasu oddania jej do eksploatacji, do dziś jest czynna, to prace polegające na przeglądzie, obchodzie linii na całej jej trasie, musiały być wykonywane cyklicznie, co najmniej dwa razy do roku, a częściej w przypadku awarii urządzeń, ich uszkodzenia, w ramach tych czynności konieczne była także ocena stanu drzew i krzewów w ochronnym pasie technologicznym oraz ustalenie potrzeby ich wycięcia. Do 1993r. eksploatację przedmiotowej linii elektroenergetycznej prowadził Zakład (...)i wszystkie czynności eksploatacyjne wykonywał własnymi pracownikami w miarę potrzeb, w różnym czasie. Prace związane z utrzymaniem sprawności linii, polegające min. na wycinie drzew i krzewów w pasie technologicznym mają nie tylko charakter porządkowo estetyczny, ale są konieczne i istotne z punktu widzenia bezpieczeństwa pracy linii, ludzi czy zwierząt mogących znaleźć się w jej bliskości. Bowiern nadmierny rozrost gałęzi drzew, czy krzewów może doprowadzić do zbytniego zbliżenia do przewodów linii i spowodować przeskok oraz zwarcie łukowe i wywołać poważną awarię linii, zagrożenie porażeniowe ludzi i zwierząt. Awarye tego rodzaju nie miały miejsca, a to oznacza, że prace konserwacyjne linii były wykonywane w stopniu co najmniej dostatecznym (k.214-225, k.251-252, k.255). Konieczność wykonywania takich prac w postaci min. dokonywania obchodów linii na całej jej trasie, wycinki gałęzi drzew, samych drzew, krzewów w miarę potrzeby, oraz ich wykonywanie potwierdzili przesłuchani w sprawie świadkowie: K. K., zatrudniony w przedsiębiorstwie (...)od 1992r. na stanowisku kierownika zespołu stacji i linii K., który odpowiada za utrzymanie linii i konserwację linii (k.171), przedstawił on przebieg i rodzaj prac, mających na celu zapewnienie sprawności i bezpieczeństwa linii elektroenergetycznej. Oględziny linii przeprowadzane są średnio dwa razy do roku, w ten sposób, że wyznaczeni pracownicy „idą” wzdłuż linii od słupa do słupa, oceniając stan techniczny linii, konstrukcji wsporczych, czyli słupów, przewodów roboczych, odgromowych i ewentualnych zagrożeń dla pracy linii, jej sprawności np. z tytułu drzew, podrostów, krzewów. W cyklach ok. pięcioletnich dokonywane są wycinki eksploatacyjne w pasie technologicznym strefy ochronnej, polegające na usunięciu takich drzew, gałęzi. W okresie budowy linii, odcinek przebiegający także

przez działkę uczestniczki nosił nazwę (...), następnie w czasie uruchomienia linii „R.-N., a po likwidacji stacji w N., odcinek ten określono jako (...). Podobnie przebieg czynności w celu zapewnienia sprawności linii, jej eksploatacji, przedstawił świadek K. J.(k.172).

Jak prawidłowo ustalił Sąd Rejonowy, nad nieruchomością uczestniczki przebiega linia elektroenergetyczna, a na działce uczestniczki nr (...)posadowiony jest jeden kratowy słup stalowy, oznaczony nr (...). Fakt wybudowania tych urządzeń przez poprzedników prawnych wnioskodawcy i ich eksploataowanie nie był przez uczestniczkę kwestionowany. W szczególności nie zaprzeczała aby tymi urządzeniami przesyłany był prąd, a jedynie podnosiła, że nie dokonywano kontroli ich sprawności, konserwacji, wymiany zużytych, niesprawnych elementów, wycinki drzew i krzewów w ochronnym pasie technologicznym, bo nie widziała takich pracowników ani ona ani jej rodzice poprzedni właściciele.

Podkreślenia wymaga, że posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak to ma miejsce w przypadku służebności przesyłu. Zgodnie z art.352 k.c. kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu stosuje się tylko odpowiednio, tak samo odpowiednio przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie (por. wyr. SA w Łodzi z 19.04.2013r., I ACa 1356/12, lex nr 1313323).

Tak więc korzystanie przez przedsiębiorstwa państwowe z nieruchomości uczestniczki w okresie co najmniej od 20 maja 1972r. i następnie przez kolejnych następców prawnych, wskutek dokonanych przekształceń własnościowych, w sposób odpowiadający treści służebności przesyłu oznacza spełnienie przesłanek przewidzianych w art.172 k.c. i nabycie przez Skarb Państwa przez zasiedzenie przedmiotowej służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Nie jest również uzasadniony zarzut, jakoby objęcie w posiadanie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu przez przedsiębiorstwa państwowe nastąpiło w innej dacie aniżeli przyjął to sąd tj. od 20 maja 1972r. i aby to posiadanie samoistne nie było posiadaniem w dobrej wierze.

Słusznie ustalił Sąd Rejonowy, że w oparciu o przedstawioną dokumentację nie było możliwe wskazanie dokładnej daty rozpoczęcia budowy przedmiotowej linii elektroenergetycznej, natomiast znana była data zakończenia budowy i przekazania linii do eksploatacji, tj 20 maja 1972r., co wynikało wprost z protokołu odbioru technicznego (k41-44) i taką też datę, jako początek biegu terminu zasiedzenia przyjął sąd.

Posiadanie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu może rozpocząć się już nawet wtedy, gdy przedsiębiorca zajmuje cudzy grunt w celu rozpoczęcia budowy urządzenia, służącego do przesyłania energii elektrycznej (art.292 k.c.), to tym bardziej początkiem posiadania może być moment rozpoczęcia eksploatacji, już wybudowanej linii, co miało miejsce w niniejszej sprawie (por. post. SN z 24.05.2013r., V CSK 287/12, Lex nr 1365761).

Początek biegu zasiedzenia rozpoczął się w 1972r., a zatem w okresie kiedy obowiązywały odpowiednio: 10-letni okres posiadana przez samoistnego posiadacza w dobrej wierze i 20-letni okres posiadania przez samoistnego posiadacza w złej wierze art.172 k.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 października 1990r.).

Prawidłowo sąd przyjął, że w niniejszej sprawie znajduje zastosowanie 10-letni termin określony w art.172 k.c., bowiem posiadanie Skarbu Państwa było posiadaniem w dobrej wierze. Dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (por. wyr. SN z 10.07.2013r., V CSK 320/12, Lex nr 1391372). Należy pokreślić, że w odniesieniu do posiadania prowadzącego do zasiedzenia o rodzaju wiary posiadacza, a w następstwie o długości terminu, niezbędnego do zasiedzenia, decyduje chwila objęcia jej w samoistne posiadanie.

W przypadku budowy linii elektroenergetycznej przez poprzedników prawnych wnioskodawcy, nie będących właścicielem gruntu - istnienie podstawy prawnej do wejścia przezeń na teren celem budowy linii i urządzeń i następnie eksploatacji linii wynikało z dołączonych do wniosku decyzji administracyjnych. Tu także znajduje odpowiednie zastosowanie przepis art.7 k.c. (domniemanie istnienia dobrej wiary), które nie zostało skutecznie obalone przez uczestniczkę, zarzucającą, jedynie, iż ani ona, ani jej rodzice, jako poprzedni właściciele działki, nie zawierali żadnej umowy zezwalającej na wejście na ich działkę, budowę na niej jakichkolwiek urządzeń energetycznych, nie wiedzieli, że toczyło się jakieś postępowanie w tym przedmiocie, nie otrzymali żadnej decyzji dotyczącej tej inwestycji.

Nietrafne jest podważanie uznania dobrej wiary Skarbu Państwa w wykonywaniu posiadania służebności gruntowej, odpowiadającej treścią obecnej służebności przesyłu, bowiem w orzecznictwie i doktrynie dominuje pogląd, że państwowe osoby prawne, które w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nie należące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości, w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu (172 §1 k.c. w zw. z art.292 k.c. i art.352 k.c.). Dotyczy to w szczególności decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art.35 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości – tj. Dz.U. z 1974r., Nr 10, poz.64 ze zm. (por. wyr. SN z 09.01.2008r., II CSK 432/07, lex nr 365049, post. SN z 17.12.2008r., I CSK 171/08, OSNC 2010, Nr 1, poz.15).

Wnioskodawca przedstawił szereg dokumentów z lat 70-tych, w tym min. decyzję z dnia 26 czerwca 1970r. o lokalizacji szczegółowej nr (...)wydaną przez (...)w K., decyzję z dnia 5 grudnia 1970r. (...)w K., wydaną w oparciu o przepis art.35 ustawy z dnia 12 marca 1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, która zezwalała Zakładom (...), na wybudowanie napowietrznej linii elektroenergetycznej 220 kV G.-N., przez nieruchomości należące do osób fizycznych, położone w miejscowościach C., W., D., M.itd. W powyższej decyzji wskazano także, że osobom upoważnionym przez przedsiębiorstwo państwowe, przysługuje prawo dostępu do przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją. W stanowiącym załącznik do decyzji, wykazie osób, właścicieli nieruchomości, przez które miała przebiegać przedmiotowa linia, pod pozycją(...)widnieje nazwisko ojca uczestniczki – J. M.s. J.jako ówczesnego właściciela działki nr (...)k.201). Powyższe decyzje są ostateczne, nie zostały wzruszone, dlatego też zarzut uczestniczki, że ani ona, ani jej rodzice jako poprzedni właściciele działki nr (...), nie wiedzieli o inwestycji, nie otrzymali żadnej decyzji z nią związanej, nie wyrażali na nią zgody, nie jest skuteczny.

Chybiony okazał się również zarzut, że sąd nie uwzględnił, iż uczestniczka, jak też jej rodzice jako poprzedni właściciele działki nr (...), w poprzednio obowiązującym systemie ustrojowym i prawnym, nie mogli sprzeciwić się istniejącym urządzeniom, zaś wnioskodawcę oraz poprzedników prawnych traktowali jedynie jako dzierżycieli a nie samoistnych posiadaczy.

Prawidłowo sąd uznał, że przepis art.121 pkt 4 k.c. w zw. z art.175 k.c. nie może mieć w niniejszej sprawie zastosowania, ponieważ uczestniczka nie wykazała, że w ramach dopuszczonych w tamtym czasie środków prawnych, rzeczywiście podejmowała działania w dochodzeniu roszczeń mających na celu usunięcie linii napowietrznej, posadowionego na działce nr (...) kratowego słupa stalowego. Uczestniczka nie wskazała także żadnych konkretnych przeszkód, które usprawiedliwiłyby ich zaniechanie, że nie podjęcie działań wynikało z uzasadnionego zagrożenia dla samych właścicieli działki lub bliskich.

Samo tylko ogólne powołanie się na ówczesną sytuację społeczno-polityczną nie jest wystarczające do uznania, że nastąpiło zawieszenie lub przerwanie biegu zasiedzenia (por. post. SN z 22.11.2011r., III CSK 26/11, niepubl.).

W świetle powyższych wywodów, nie jest także uzasadniony zarzut uczestniczki naruszenia przez sąd przepisów postępowania, mających istotny wpływ na treść orzeczenia tj. art.233 § 1 k.p.c. w zw. z art.227 k.p.c., poprzez dokonanie ustaleń sprzecznych z zebrany materiał dowodowy i błędne uznanie, że Skarb Państwa był samoistnym posiadaczem służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu oraz że posiadał tę służebność od czasu przekazania linii elektroenergetycznej tj. od 20 maja 1972r.

Wbrew twierdzeniom skarżącej, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny zgromadzonych dowodów, nie naruszając granic określonych treścią art.233 § 1 k.p.c.

Samo subiektywne przekonanie strony, że zebrany w sprawie materiał dowodowy nie stanowi dostatecznej podstawy do prawidłowego rozstrzygnięcia, nie wystarcza do uznania zasadności zarzutu na ruszenia art.233 §1 k.p.c. (por. wyr. SN z 28.02.2001r. II UKN 249/00

Przedstawienie w apelacji przez uczestniczkę własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez sąd pierwszej instancji, nie jest wystarczającym uzasadnieniem dla powołanego zarzutu. Sąd pierwszej instancji szeroko umotywował swoje stanowisko w tym przedmiocie, a apelacja nie przedstawiła rzeczowych zarzutów odnośnie do oceny określonych dowodów i Sąd Okręgowy w całości podziela ocenę dokonaną przez sąd I instancji.

Apelacja uczestniczki i zarzuty w niej zawarte są bezzasadne, zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, co skutkowało oddaleniem apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.520 §3 k.p.c. w zw. z art.391 §1 k.p.c., art.108 §1 k.p.c. i §7 ust.1 w zw. z §6 ust.4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tj. Dz.U. z 2013r., poz.490)

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art.385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSO Teresa Strojnowska SSO Marek Boniecki SSO Rafał Adamczyk